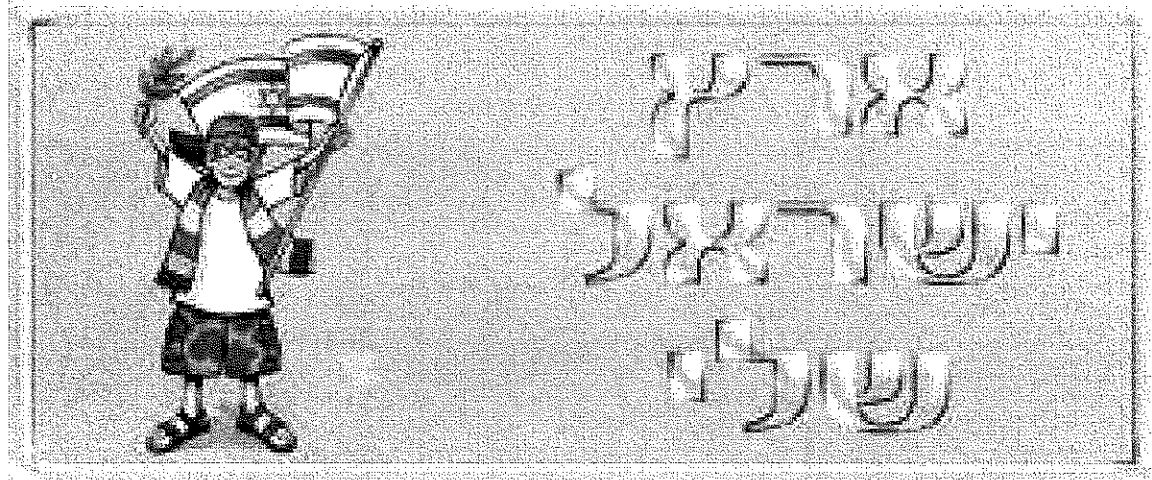

ספר זמנים
The Centrality of Israel
הל' קדוש החדש

YESHIVA UNIVERSITY
TORAH MITZION
KOLLEL OF CHICAGO

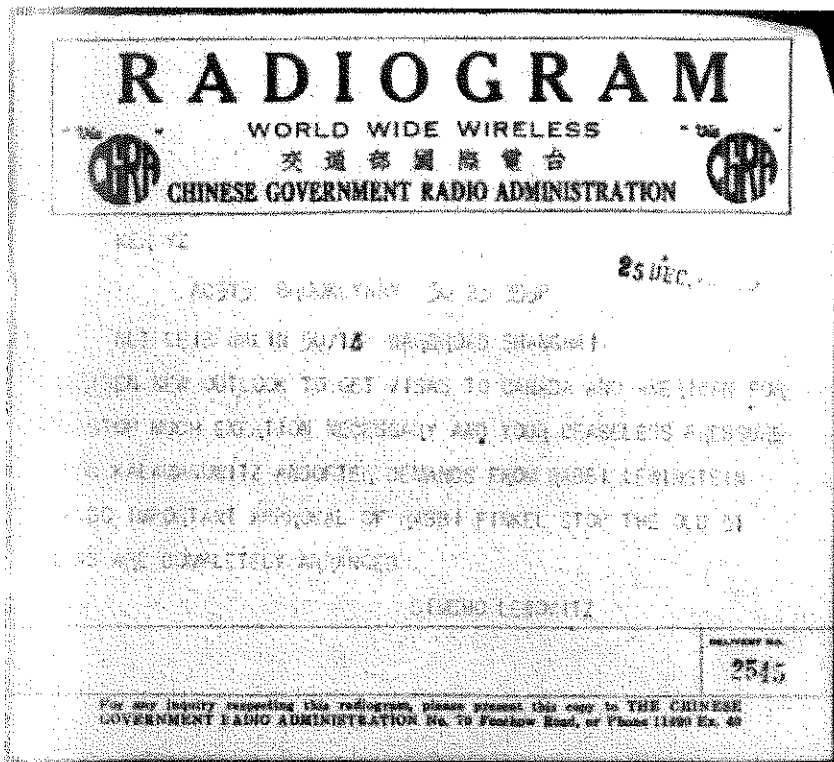
1

Among the Jewish refugees that arrived in Vilna were some 2,400 yeshiva students and their teachers, including those of the Mir Yeshiva. Their destitute conditions placed a great burden on the aid organizations of Vilna, which turned to outside help, including the Joint, which had been collecting donations from American Jews since WWI and dividing it among needy Jewry. After they received information on the yeshiva refugees of the town, leaders of Orthodox Jewry in the US established a special organization to raise funds to save the rabbis and yeshiva students – "The Rescue Committee

of the Organization of US Rabbis".

In the summer of 1940, the possibility of leaving Lithuania began to become more real: the Dutch consul in Kovno, Jan Zwartendijk, issued entrance permits to Curaçao, an island in the Caribbean Sea under Dutch authority. The Japanese consul in Kovno, Sempo Sugihara, provided those refugees with permits legal passage via Japan. This route necessitated visas to pass through the USSR. However, before those who held visas could leave, Lithuania lost its independence and became a Soviet republic, and the authorities closed down the foreign missions working there.

A Jewish delegation headed by Zerach Warhaftig, head of the Israeli National Committee to Save Polish Jewry, turned to the Russians for permission to secure the exit of the Jewish refugees from Poland. In August 1940 he received a positive reply from Moscow. Until May 1941, the Soviets permitted the exit of Jewish refugees from

radiogram sent in the name of the Head of the Mir Yeshiva in Shanghai to the Rescue Committee in New York, requesting the supply of visas to Canada and the US for all of the yeshiva students, 25 December 1940
archive: The Association of Former Mir Residents

Lithuania.

The refugees managed to leave Lithuania thanks to the response of the Japanese consul Sugihara, the Dutch consul, Zwartendijk, and the British consul Gant, who provided entry visas to *Eretz Israel*. Some 2,200 refugees – including students and rabbis of the Mir Yeshiva – arrived in or passed through Japan. The Mir Yeshiva was the only yeshiva that managed to leave Lithuania in its entirety. Hundreds of students from other yeshivas also traveled to Japan, despite the objection in principle to them leaving by the heads of their yeshivas.

After Vilna became part of independent Lithuania, the yeshiva stationed itself in Kédainai, and after Lithuania was annexed to the Soviet Union its members were ordered to leave Kédainai as it was now proclaimed a regional city. The yeshiva broke up into four groups that settled in Shat, Kroki, Krekenava and Ramygala. It operated in these new locations without official permission, but the authorities turned a blind eye, the Torah lessons continued almost as normal, and the yeshiva heads were able to ensure the subsistence of their students.

"Between the members of the Mir Yeshiva and other refugees that also received permission to leave Russia, we received permits not only for Curaçao but also for entry to the United States as well as emigration to Eretz Israel. Rabbi Finkel – the Rosh Yeshiva – and his family received permits to emigrate to Eretz Israel, and because of this they also were given exit permits from Russia".

Testimony of Rabbi Chaim Shmuelevitz and his wife Miriam, Yad Vashem Archives, 0.3/30304

2

Permit pass given to the Lejb Malin, student of the Mir Yeshiva in Shanghai, 1945
 Courtesy: The Association of Former Mir Residents

Mir Yeshiva members Yaakov Ederman, Eliezer Portnoi and Moshe Zufnik took charge of the arrangements for the yeshiva to leave Lithuania, with the assistance of Zerach Warhaftig. Every person leaving had to present himself to the NKVD (the Soviet Secret Service) in Vilna or Kovno for a formal investigation before receiving his exit visa. Dozens were rejected and held back in Lithuania. It is unknown whether any survived.

The rest of the yeshiva students and teachers left in groups of 50 for Japan. From January 1941, five or six groups of yeshiva students left from Vilna to Vladivostok, and from there to the Japanese port city of Kobe, where hundreds of refugees were gathered. Payment for the visa to the USSR, 180 dollars per person, was provided by the Joint. "The Curaçao travelers" were unable to continue, as it became clear that the visas they had received were not valid. Those with permits to the US continued their journey. While in Japan, Rabbi Chaim Shmuelevitz received a permit for him and his family to enter the US – but he waived it in order to stay with his students in Japan.

Even in its new Japanese exile, the yeshiva continued its studies. Assistance arrived from the Joint, the "Rescue Committee" in Switzerland and via Jewish institutions in Argentina. After some time, the Japanese moved the yeshiva and its members, together with other Jewish refugees, from Kobe to Shanghai, which was under their control.

In 1943, all the Jewish refugees and foreign residents that had arrived in Shanghai after 1937, including members of the yeshiva, were forced into a ghetto. Ghetto residents received passports marked with a yellow line, but they were not ordered to wear any signs distinguishing them as Jews. Aside from the demarcation of their permitted living area, no other limitations were placed upon them, and they were allowed to travel outside of the ghetto to see to their needs.

Following the surrender of Japan in August 1945, leaving Shanghai became impossible because of transportation problems. Small groups of people managed to leave, but most of the yeshiva members were forced to stay until the end of 1946. The majority of them then left for the US, where the yeshiva split. Some of the students remained in the US and established their yeshiva in Brooklyn, while others left for Eretz Israel with Rabbi Shmuelowicz, where they established the Mir Yeshiva in the Beit Yisrael neighborhood in Jerusalem.

The Mir Yeshiva building in the Shanghai ghetto, China, 1945
 Courtesy: The Association of Former Mir Residents

Yael Vashem

3

נביאים וכתובים ובתלמודין ובפוסקים, וכמוסכם מכל האומות וכמוכן גם מאלינו —
הרי גם בשביל זה מוכרח להיות מקום קבוע למרכז שממנו מתפצל המזרח
והמערב לשני צדדיו.

סימן ג.

המרכז מגיד על מקום קו התאריך שלנו.

ומכיון שכן, מכיון שמוכרח להיות גם קו מרכזי, ובלתו אין מזרח ואין מערב
ואין התחלה ולא סוף למעגל היומי, ואין מקום קבוע לקו תאריך וממילא אין
קביעות לימים, ורק קו מרכזי קבוע מסמן קו תאריך קבוע — הרי כל עיקר עלינו
לדעת אי מקום המרכז הישראלי, וממנו יחברר מקום קו התאריך שלנו.

והיש כל שום ספק למי שהוא על מקום המרכזי הישראלי? הלא פשוט
לכל הדעות שלא הי' ולא יהי' לישראל שום מרכז אחר בלתי ארץ-ישראל,
בתוכה ירושלים, ובירושלים מקוהמ"ק. שם מרכז היצירה שממנו נברא העולם
(יומא נ"ד: ועוד), ושלפיכך כינו את אר"י וירושלים גם בשם „אמצע העולם“
(מ"ת קדושים זוה"ק תרומה וכמובא להלן סי' כ"ב), וגם בשם „טבור העולם“
(יחזקאל ל"ח, וסנהדרין ל"ז ועוד). ואדם הראשון שהי' ראשונה בירושלים הלא
לגבי דידי ודאי הי' לו ירושלים „למרכז“ מצדו האחד מזרח ומצדו השני מערב
(כמו שיש לכל אדם מזרח ומערב לשני צדדיו), ופשוט שלא נשתנה המרכז מן
זמן היצירה, ולפיכך גם אמרו אר"י גבוה מכל הארצות וירושלים גבוה כו'.
אעפ"י שבכל כדור עגול לא שייך לקבוע בו מקום גבוה — מכיון ששם היתה
היצירה ושם הועמד אדם הראשון הרי במקום שעמד עליו האדם כלפי דידי
מקומו הוא הגבוה ולצדדיו הולך ומשתפע הכדור.

גם החשבון התוכני של המולדות מוכיח שהמרכז הישראלי הוא ירושלים.
דכל חשבונות המולדות והקביעות של ישראל שנמסרו לנו מימות בריאת העולם,
מבהר"ד (וי"ד) עד היום — נוסדו רק על קו ירושלים, ונקדים לזו שתי ידיעות.
האחת: כי השעה של המולד איננה כמו השעה של היום הסובבת ומקפת את כל
הכדור ובכל 15 מעלה מתאחרת שעת היום — אלא המולד הוא בעונה וברגע
אחת בכל היקף הכדור, כשאנו אומרים למשל „המולד שעה 12 בצהריים“ אין
שעה 12 זו כמו שעת צהריים שבכל מרחק 15 מעלה מתהווה הצהריים והמולד
באחור שעה, אלא בזמן שהמולד הוא במקום אחד — אז רגע המולד בכל היקף
הכדור, ואם במקום המולד הוא 12 בצהריים ה"ה במרחק 15 מעלה למערב שעה
11 ובמרחק שלשים מעלה המולד שעה 10, ובמרחק תשעים מעלה המולד שעה 6.
וכן הלאה, (ובמזרח במאוחר כשהמולד במקום ידוע שעה 12 הנהו 15 מעלה

כתב הרב הרמב"ן המצוה מאה וחמשים ושלוש היא שנתנונו בחשבון חדשים ושנים והוא היה מלות קדוש החדש והוא אמרו ימעלה החדש הזה לכם ראש חדשים. ובא הפירוש (ר"ה כג.) עדות זו תהא מסורה לכם. כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מגיין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד. ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה הוא יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראין. וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה. ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (נרכות סג. יכמו הכנ.). ובזה קושי

כתב הרב הרמב"ן המצוה מאה וחמשים ושלוש היא שנתנונו בחשבון חדשים ושנים והוא היה מלות קדוש החדש והוא אמרו ימעלה החדש הזה לכם ראש חדשים. ובא הפירוש (ר"ה כג.) עדות זו תהא מסורה לכם. כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מגיין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד. ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה הוא יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראין. וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה. ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (נרכות סג. יכמו הכנ.). ובזה קושי

שנסמך בלחן דע שחשבוננו זה לא יועילנו שום דבר בשום פנים לפי שאין לנו לחשוב בחיל לעבר שנים ולקבוע חדשים אלא בתנאים הנזכרים כמו שביארו כי מליון תלף תורה ודבר ימי מירושלם וכשתבונן מי יש לו שכל שנתו זכריה בלשונות התלמוד בזה הענין יתבאר לו ביאור אין ספק בו בכל מה שאמרנו: אמר הכותב ידעתי כי שכלי אינו שלם זכריה בתלמוד ועם כל זה אינו חושד אוחו להיות חולה או בלתי שלם בדבר הזה. שכן הידוע כי קדוש החדש ועבור שנה לריכין מומחין כלומר צ"ד שנסמכו בלחן הסמיכה הידועה בתלמוד איש מאיש עד משה רבינו. וכמו שאמרנו בגמרא בתלם (פסח.) מועדי ימי לריכין מומחין והפרת נדרים אינה לריכה מומחין והקשו והא ראשי המטות כתיב כלומר שהם השופטים המומחין על ישראל שנסמכו מפי משה רבינו ופירקו ביחוד מומחה. לומר שהפרת נדרים הוא כוודאי ביחוד מומחה אבל אינו לריכין מומחה על כל פנים אלא די בו אף בשלשה הדיוטות ומועדי ימי לריכין שלשה כולם מומחין על כל פנים. ודבר גלוי הוא שהיום מכמה שנים בעלו סמוכין מאי ואין דנים שם אפילו דני קנסות כל שכן שיקדשו על פי הראייה או על פי החשבון. והתימה מן הרב כי הוא אומר שהמנה הזאת לא יעשה אותה לעולם

לב שמח

ט כתב הרמב"ם המצוה קב"ג הוא שנתנונו בחשבון חדשים ושנים והוא היה מלות קדוש החדש והוא אמרו ימעלה החדש הזה לכם ראש חדשים. ובא הפירוש (ר"ה כג.) עדות זו תהא מסורה לכם. כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מגיין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד. ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה הוא יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראין. וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה. ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (נרכות סג. יכמו הכנ.). ובזה קושי

ט כתב הרמב"ם המצוה קב"ג הוא שנתנונו בחשבון חדשים ושנים והוא היה מלות קדוש החדש והוא אמרו ימעלה החדש הזה לכם ראש חדשים. ובא הפירוש (ר"ה כג.) עדות זו תהא מסורה לכם. כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מגיין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד. ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה הוא יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראין. וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה. ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (נרכות סג. יכמו הכנ.). ובזה קושי

ט כתב הרמב"ם המצוה קב"ג הוא שנתנונו בחשבון חדשים ושנים והוא היה מלות קדוש החדש והוא אמרו ימעלה החדש הזה לכם ראש חדשים. ובא הפירוש (ר"ה כג.) עדות זו תהא מסורה לכם. כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי עד כשתיראה לכל איש ואיש הלבנה שיקבע היום ההוא ראש חדש או ימנה מגיין תוריי ויקבע ראש חדש או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם זולת בית דין הגדול לבד. ובארץ ישראל לבד. ולכן בטלה הראייה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטלה הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש. ובזה הוא יטעו המינין הנקראים בכאן במזרח קראין. וזה הוא שורש גם כן שלא יודו בו גם כן זולתינו מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה חשכה. ודע שהחשבון הזה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי החדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד. אלא בעת הצורך ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד (נרכות סג. יכמו הכנ.). ובזה קושי

ציונים

קנב חינוך ד, רה"ל קיוות החודש ופי"ה ה"ד, ז"ה וספ"ב ורפ"ד ופי"ה ה"ג-ו. כל מ"ש רבינו והרמב"ן פורש בלחן רב קבועים. הסמיכה (בסוף משו' הרל"ה). ונסופו הובא מרגום מצוה זו המסונה מתרגומי ו' מינון ו' לויב (וממ"ש ו' המרלי' ה' לקטו ציונים ל"ה ונכאן ש"י הנמים ו' לויב) על חשבון ונערב (בלה"ק) ובסוף שו"ת הרל"ה בחשבון וכ"כ הרמב"ן כלו אכל נערש א (עמ' מו:) העסיק כלפינו. ש"י ס ימנה מגיין (כ"י נעטות ענין) תוריי, כ"י הנמים שיתחשב החשבון התוריי ונכתרגוס שנסוף הרל"ה יחשוב בחשבון התורה (ו"כ ענין תוריי) ונערב יחסך בלחשכא אלשרעי. ש"י יב הגדול לבד כ"ה אף נערב ונרמב"ן, ככ"י א' ק' מינון וכ"י הנמים חסר לבד ובסוף הרל"ה חסר לבד השני.

קנב חינוך ד, רה"ל קיוות החודש ופי"ה ה"ד, ז"ה וספ"ב ורפ"ד ופי"ה ה"ג-ו. כל מ"ש רבינו והרמב"ן פורש בלחן רב קבועים. הסמיכה (בסוף משו' הרל"ה). ונסופו הובא מרגום מצוה זו המסונה מתרגומי ו' מינון ו' לויב (וממ"ש ו' המרלי' ה' לקטו ציונים ל"ה ונכאן ש"י הנמים ו' לויב) על חשבון ונערב (בלה"ק) ובסוף שו"ת הרל"ה בחשבון וכ"כ הרמב"ן כלו אכל נערש א (עמ' מו:) העסיק כלפינו. ש"י ס ימנה מגיין (כ"י נעטות ענין) תוריי, כ"י הנמים שיתחשב החשבון התוריי ונכתרגוס שנסוף הרל"ה יחשוב בחשבון התורה (ו"כ ענין תוריי) ונערב יחסך בלחשכא אלשרעי. ש"י יב הגדול לבד כ"ה אף נערב ונרמב"ן, ככ"י א' ק' מינון וכ"י הנמים חסר לבד ובסוף הרל"ה חסר לבד השני.

קנב חינוך ד, רה"ל קיוות החודש ופי"ה ה"ד, ז"ה וספ"ב ורפ"ד ופי"ה ה"ג-ו. כל מ"ש רבינו והרמב"ן פורש בלחן רב קבועים. הסמיכה (בסוף משו' הרל"ה). ונסופו הובא מרגום מצוה זו המסונה מתרגומי ו' מינון ו' לויב (וממ"ש ו' המרלי' ה' לקטו ציונים ל"ה ונכאן ש"י הנמים ו' לויב) על חשבון ונערב (בלה"ק) ובסוף שו"ת הרל"ה בחשבון וכ"כ הרמב"ן כלו אכל נערש א (עמ' מו:) העסיק כלפינו. ש"י ס ימנה מגיין (כ"י נעטות ענין) תוריי, כ"י הנמים שיתחשב החשבון התוריי ונכתרגוס שנסוף הרל"ה יחשוב בחשבון התורה (ו"כ ענין תוריי) ונערב יחסך בלחשכא אלשרעי. ש"י יב הגדול לבד כ"ה אף נערב ונרמב"ן, ככ"י א' ק' מינון וכ"י הנמים חסר לבד ובסוף הרל"ה חסר לבד השני.

אלה ב"ד הגדול ובא"י בלבד ולפיכך
 בטנה הרפיה אלגינו היום להעדר
 הב"ד הגדול ואמר שזה עשו המינין
 הנקראין במזרח קראין ושזה הוא
 העיקר שהלקו עמם הרבנים. והנה
 דבר ברור וידוע הוא שביט דין הגדול
 בכל מא"י ואפילו קודם החרבן ר"ל
 שלא היה בהם דין ב"ד הגדול כמו
 שאמרו גרשון מע"ז (ה) ארבעים
 שנה עד שלא חרב הבית גלמה סנהדרי
 גדולה וישנה לה כמות למאי הלכתא
 כומר שלא דנו דיני נפשות כיון
 דתו דנפשי להו רוחמיס אמרו מוטב
 לגוי ממקום למקום דכתיב ועשית
 על פי הגבר אשר יגידו לך מן המקום
 ההוא אשר יבחר י"י מלמד שהמקום
 גורם. כלומר שכל זמן שסנהדרי
 גדולה במקומה בלשכת הגזית סנהדרי
 קטנה נהגת בכל מקום ואפילו בח"ל
 ודין דיני נפשות בכל מקום אבל
 מהשלמה סנהדרי גדולה מן המקום
 ההוא בטלו דיני נפשות מכל ישראל.
 ואפילו בימיחם משש לפני מעט
 ולחזור נעל כוחם ורשותם מהם עד
 שיהיו במקומם כמו שאמרו (פס"ז):
 מלאך אביהם פלגי והמרה עליהן יכול
 תהא המרחתו המראה ת"ל וקמת
 ועליה אל המקום מלמד שהמקום
 גורם. וכל שכן לאחר הורבן כמו
 שאמרו עוד בפרק ארבע מיתות (נ"ג):
 ובתא אל הכהנים הגוים ואל השופט
 בזמן שיהיה כהן יש משפט בזמן
 שאין כהן אין משפט. וכבר הביא
 הרב בפתיחת המאמר הזה (ע"י רב):
 הלשון השנוי במכילתא מנין שאין
 ממייתין אלא בפני הבית וכו' ומנין
 שמהא סנהדרי גדולה סמוכה למזבח
 ת"ל מעט מזמני תקחנו למות וכו'.
 ומלכותה שעה בטלו כל הדינין התלוין
 בב"ד הגדול. ואם כן הדבר לא היו
 יכולין לקדם על פי הרפיה מוזמן
 הארבעים שנה קודם החרבן, וידוע הוא
 בכתב מקומותי בגמי (ר"ה כ. ב. פ"ה י"ג).
 שהיו עושין כן עד זמן קרוב לפתיחת
 התלמוד. ובין גרש"ה בין בחשבון
 בזמן הרע הזה שאין בא"י סנהדריין
 ולא ב"ד סמוכין כלל ואין בח"ל
 ב"ד שנסמך בלרץ לא יועיל חשבוננו
 שום תועלת בשום פנים כפי דברי
 הרב שכבר נעדר מא"י ב"ד ואין שם
 כלל ב"ד לקדם החדש ולעבר שנה
 וכן מחולק לרצן נעדר לגמרי ב"ד
 שנסמך בלרץ. וראיתי בחיבורו
 הגדול בהלכות קידוש החדש (ר"ס)
 שכתב עוד כך שקדוש החדש ועבור
 שנה אין עושין אותו אלא סנהדריין
 שבא"י או ב"ד הסמוכין בלרץ שנתנו
 להם הסנהדריין רשות. ונראה של
 סנהדרי גדולה הוא אומר כן. וכך
 כתב גם (פ"ר ה"ט) עוד בעיבור השנה
 שאין מעברין את השנה אלא במומנין
 לה כ"ל ואמר ראש ב"ד הגדול לפלוני
 ופלוני מן הסנהדריין היו ממומנין וכו'.
 וכתב עוד (ס"ג ה"י) שר"ד שיהא ראש

גדול חזק. והידוע תמיד שבית דין הגדול אמנם
 היה בארץ ישראל והם יקבעו חדשים ויעברו שנים
 בפנים המקובלים אצלם ובקבוצם גם כן. ובכאן
 שורש גדול מאד משרשי האמונה לא ידעו ולא
 יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוקה. וזה
 שהיותנו היום בחוצה לארץ מוגים במלאכת העבור
 שבידינו ואומרים שזה היום ראש חדש וזה היום
 יום טוב לא מפני חשבוננו נקבעהו יום טוב בשום
 פנים אלא מפני שבית דין הגדול שבארץ ישראל
 כבר קבעוהו זה היום ראש חודש או יום טוב.
 ומפני אמרם שזה היום ראש חדש או יום טוב
 יהיה ראש חדש או יום טוב, בין שהיתה פעולתם
 זאת בחשבון או בראיה. כמו שבא בפירוש
 (ספ"ר אמור פ"י) אלה מועדי י"י אשר תקראו אותם
 אין לי מועדות אלא אלו, כלומר שיאמרו הם
 שהם מועדות אפילו שוגגין אפילו אנוסין אפילו
 מוטעין כמו שבאתנו הקבלה. ואנחנו אמנם נחשב
 היום כדי שנדע היום שקבעו הם ר"ל בני ארץ
 ישראל בו ר"ח כי במלאכה הזאת בעצמה מונין
 וקובעין היום, לא בראיה. ועל קביעתם נסמך.
 לא על חשבוננו. אבל חשבוננו הוא לגלויי מילתא.
 והבין זה מאד. ואני אוסיף לך באור.
 אילו איפשר דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו
 מארץ ישראל, חלילה לאל מעשות זאת כי הוא
 הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל, ולא
 יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין
 שנסמך בארץ, הנה חשבוננו זה לא יועילנו או
 כלום בשום פנים. לפי שאין לנו רשות שנחשב
 בחוצה לארץ ונעבר שנים ונקבע חדשים אלא
 בתנאים הנוכחים כמו שבארנו. כי מציון תצא תורה
 ודבר י"י מירושלים (ישעי' נ"א ט"ז). וכשיתבונן מי
 שיש לו שכל שלם לשונות התלמוד בכונה הזאת
 יתבאר לו כל מה שאמרנוהו ביאור אין ספק בו.
 והנה באו רמזים בכתוב יורו על שרשי המלאכה
 שייסמכו בהם בידיעת ראשי חדשים ועבור שנים.
 מזה אמרו (ס"פ נ"א) ושמרת את החקקה הזאת למועדה
 מימים ימימה. אמרו (מכרש"ב"י) מלמד שאין מעברין
 את השנה אלא בפרק הסמוך למועד. ואמרו (ט"ז) מבין
 שאין מעברין את החדש אלא ביום ואין מקדשין
 את החדש אלא ביום תלמוד לומר מימים ימימה.
 ואמר יתעלה (נ"א י"ג) לחדשי השנה, אמרו
 (מגלה ה' וט"ו) חדשים אתה מחשב לשנים ואי אתה
 מחשב ימים. והורה שהתוספת בה אמנם יהיה
 חדש שלם. ואמר (נ"ה) וט"ו י"א) חדש ימים, אמרו
 (ט"ז) ימים אתה מחשב לחדש ואי אתה מחשב
 שעות. ואמרו (ר"א ט"ו) שמור את חדש האביב

בית דין הגדול שהוא ראש ישיבה
 שלשנעים ואחד והוא הנקרא נשיא
 עממם או שירצה. ויש בכל זה
 שנואים גדולים. אבל הענין שהוא
 שלם מכל דופי ומנופה מכל עפרורית
 בסוגיית התלמוד בענין הזה הוא
 מה שאומר שקדוש החדש ועבור השנה
 אינם לריבין ב"ד הגדול אלא שלשה
 והם מומחין כמו ששנו משנה שלימה
 בתחלת סנהדריין עבור החדש בשלשה
 עבור שנה בשלשה וכן שנו בשלשה
 מראש השנה (כ"ה) ראוהו שלשה והם
 ב"ד יעמדו שנים ויושיבו מחכריהם
 אלל היחיד ויעידו שניהם כפניהם
 ויאמרו מקודש מקודש שאין היחיד
 נאמן על ידי עצמו ואמרו בגמרא
 פשיטא סר"א לכיון דתמן דיני ממונות
 בשלשה ואם היה מומחה לרבים
 דן אפילו יחיד הכא נמי לקדשיה
 יחיד קמ"ל ואימא הכי נמי אין
 לך מומחה לרבים כמשה רבינו
 וקאמר רחמנא עד דליכא אהרן
 כהן דכתיב החדש הזה לכם ראש
 חדשים. כלומר ואין בית דין שקול
 מוספין עליהם עוד אחד. וכן
 בעבור אמרו עוד בגמרא סנהדריין (טו).
 ר' חייא בר זבדאי ור' שמעון בן
 יהודה הוו אולי לעבורי שנה בעסיא
 פגע בהו ריש לקיש. ובגמרא ארץ ישראל
 (מ"ה ט"ה) ה"ב) הוכירו מעשה אמרו
 לעבור שנה מתחילין מן הל' וכבר
 נכנס ר' יוחנן והוא הקטן שנהם
 אמרו לו אמור הרי השנה מקודשת
 בעבורה אמר השנה מקודשת בעבור
 אמר רבי יוחנן ראה הלשון שלמדנו בן
 הכפא אילו הייתי אומר בעבורה
 הייתי אומר שאלו אחד עשר יום
 שהחמה עודפת על הלכנה אלא בעבור
 שהוסיפו לה חכמים שלשים יום. ה"י
 שני התלמודים שנים שמחשנין ומעברין
 את השנה שאלר בני דינין וככל
 זמן. שלא היו החכמים האלו מכלל
 סנהדרי גדולה וסנהדרי האלו מכלל
 נחטבל דינה משעת חרבן כמו שזכרנו.
 ואל תשתומם בזה ממאמרס
 (פס"ז י"ז) משה במקום שבעים וחד
 קאי ותאמר לי כי עדות זו מסורה
 לכם לסנהדרי גדולה הוא כמו שהרב
 מלמדך. שזווי הכתוב בלכס אינו אלא
 למומחין כיוול בהם. שאלו היה מסור
 לסנהדרי גדולה בלבד היה אומר
 החדש הזה לך, כמו שאמרו (ט"ז).
 אין דינין כהן גדול אלא בב"ד של
 שבעים ואחד דכתיב את הדבר הגדול
 יביאו אליך דבריו שלגדול, ומשה
 במקום שבעים וחד קאי, ולא היה
 לאהרן וזה בקדוש החדש. אבל מפני
 שאמר לכם הכנים אהרן בכלל לומר
 שצריך שנים דומים לשניהם בהמחאה
 ותוספת השלשים ידוע מדין אין ב"ד
 שקול וחזר הדבר לכל שלשה מומחין.
 וזהו הדין הנכונן להם מן התורה
 בין קודם חרבן בין לאחר החרבן.
 אלא בזמן שהיה להם בית דין הגדול

